Hoe oud is die?

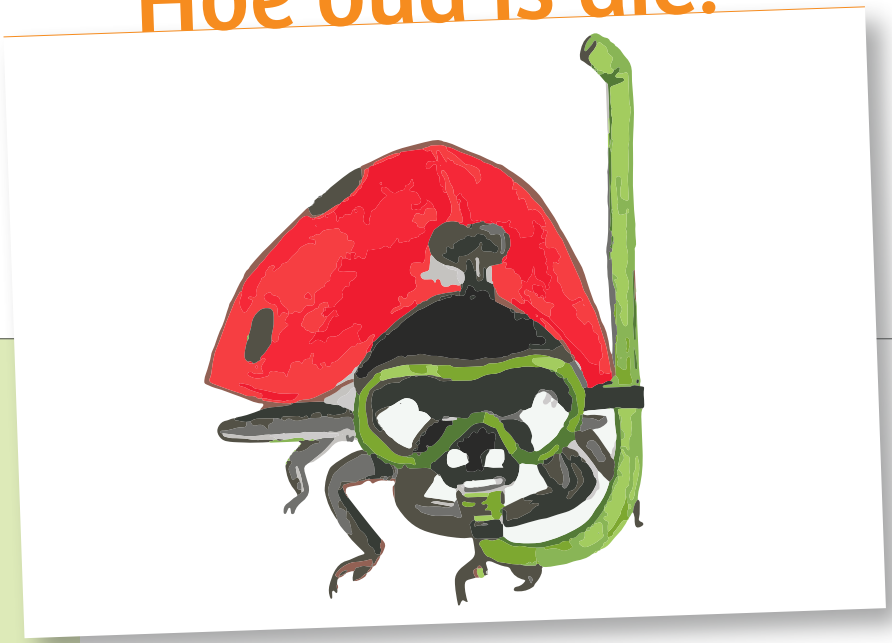

weten

Lieveheersbeestjes heb je in allerlei kleuren en maten. Van geel tot rood. Van klein tot groot. Ook hebben ze stippen. Soms zie je een lieveheersbeestje met twee stippen, soms met veel meer. Het is niet zo dat het lieveheersbeestje met twee stippen maar twee jaar oud is. De stippen zeggen niets over de leeftijd. Het is gewoon een andere soort! Het kan wel zo zijn dat die met twee stippen veel ouder is dan die met zestien stippen. Sowieso worden lieveheersbeestjes niet zo oud; veel andere dieren lusten wel een lieveheersbeestje!

doen

Ga op zoek naar hoeveel verschillende lieveheersbeestjes je kunt vinden in je tuin of in het park om de hoek. Welke soorten heb je gevonden? Gebruik de zoekkaart.

ROEG! de Bibliotheek
ivn natuur educatie

Lieveheersbeestjes

Met deze zoekkaart kan je de meeste lieveheersbeestjes in tuinen en parken op naam brengen. Herkenning lijkt misschien makkelijk, maar veel soorten zijn nogal variabel. Hierdoor zul je regelmatig lieveheersbeestjes tegenkomen die niet precies op de hier afgebeelde soorten lijken. Dat is zeker het geval als je buiten tuin en park gaat zoeken, want in Nederland komen 60 soorten voor. Gebruik dan de soortzoeker Lieveheersbeestjes op www.determineren.nederlandsesoorten.nl. Als je je waarneming (met foto) doorgeeft op de websites Waarneming.nl of Telmee, dan kijken specialisten met je mee of je de goede naam hebt gevonden.

Lieveheersbeestjes zoeken

Lieveheersbeestjes overwinteren als volwassen kever zodat je ze al in het vroege voorjaar kunt aantreffen. In het midden van de zomer zijn de meeste kevers die hebben overwinterd dood en kom je vooral veel larven en poppen tegen. Ook in de winter kun je op zoek. Sommige soorten overwinteren op zolders en in niet-verwarmde kamers en kunnen bijvoorbeeld op raamkozijnen worden aangetroffen. De meeste lieveheersbeestjes overwinteren buiten, vaak in groepen. Die kunnen gevonden worden door bomen, dennenkegels en bladstrooisel af te zoeken. In de zomer is een aantal lieveheersbeestjes makkelijk te vinden in kruiden, struiken en bomen. Anderen zijn minder opvallend gekleurd of zitten goed verborgen. Deze vang je door te 'kloppen': met een stok slaan op takken van struiken en bomen waarbij je de kevers opvangt met een omgekeerde paraplu. Daarbij leveren loofbomen als esdoorn en eik andere soorten op dan naaldbomen. Lieveheersbeestjes die leven in lage kruiden kunnen gevangen worden door met een stevig net door de vegetatie te slepen.

▲ Vooral in het midden van de zomer zijn larven van lieveheersbeestjes erg algemeen.

◄ Het Aziatisch lieveheersbeestje is een van de soorten met meerdere kleurvormen.

▲ Het Aziatisch lieveheersbeestje is, samen met het tienstippelig lieveheersbeestje, de enige soort die vaak (maar niet altijd) een **deuk** dwars over de achterkant van de dekschilden heeft. Op deze foto is ook de **schildstip** te zien, dit is de stip vooraan op de naad van de dekschilden. Deze stip ligt dus deels op het linkerdekschild en deels op het rechterdekschild.

Colofon

Kennis van de natuur begint bij een juiste soortnaam. Binnen het programma *Natuur van Nederland* is daarom veel aandacht voor determinatie. Zie http://determineren.nederlandsesoorten.nl.

Een uitgave van: EIS Kenniscentrum Insecten, Naturalis Biodiversity Center
Samenstelling: Jan Cuppen, Vincent Kalkman & Gerrian Tacoma
Foto's: Theodoor Heijerman, Ab Baas & Dick Belgers

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door het Erica Fonds

GROEP 1: (BLEEK)GEEL MET ZWARTE STIPPEN

Citroenlieveheersbeestje
Psyllobora vigintiduopunctata

<5 mm. Klein, met heldere citroenkleurige dekschilden en elf zwarte stippen per dekschild. Algemeen. vooral op kruiden, maar ook op struiken en bomen. Leeft van meeldauw.

Zestienstippelig lieveheersbeestje
Tytthaspis sedecimpunctata

<5 mm. Klein, dekschilden geelbeige, met op elk dekschild acht zwarte stippen waarvan er drie aan de zijkant verbonden zijn tot een golvende streep. Vrij algemeen, schaars in Noord-Nederland en Flevoland. Vooral in lage vegetatie. Overwintert vaak in groepen tussen strooisel, planten en onder schors.

Schaakbordlieveheersbeestje
Propylea quatuordecimpunctata

<5 mm. Te herkennen aan de karakteristieke hoekige vlekkentekening. Dekschilden geelbruin of beige met zwarte vlekken, vaak zijn de vlekken zo groot dat de dekschilden overwegend zwart zijn. Algemeen. meestal in lage vegetatie, zoals brandnetels.

GROEP 2: ROOD MET WITTE OF GELIGE VLEKKEN

Meeldauwlieveheersbeestje
Halyzia sedecimguttata

5-7 mm. Dekschilden grotendeels (bleek) oranje met op elk dekschild acht ronde of ovale lichte vlekken waarvan er vijf in een rij aan weerszijde van de naad staan. Brede doorzichtige rand aan het halsschild, waar doorheen de ogen zichtbaar zijn. De dekschilden lopen aan de zijkanten breed uit. Algemeen. Op loofbomen zoals esdoorn en es.

Tienvleklieveheersbeestje
Calvia decemguttata

5-6,5 mm. Dekschilden grotendeels oranje met op elk dekschild vijf grote lichte (witte) vlekken, waarvan er drie langs de naad staan. Algemeen op de zandgronden, daarbuiten vrij zeldzaam. Op loofbomen.

Roomvleklieveheersbeestje
Calvia quatuordecimguttata

5-6,5 mm. Dekschilden grotendeels oranjerood met op elk dekschild zeven kleine lichte vlekken, waarvan er vier langs de naad staan. Algemeen op loofbomen.

GROEP 3: ZWART MET EEN OF TWEE PAAR RODE VLEKKEN

Viervleklieveheersbeestje
Exochomus quadripustulatus

3-5 mm. Vrij klein en rond met geheel zwart halsschild en zwarte dekschilden met vier oranje vlekken waarvan het voorste paar kommavormig. Te onderscheiden van de donkere vormen van het tweestippelig, tienstippelig en Aziatisch lieveheersbeestje door de breed uitlopende dekschilden (helmvormig). Duidelijk kleiner dan Aziatisch lieveheersbeestje en met zwarte onderkant. Algemeen op loof- en naaldbomen.

Tweestippelig lieveheersbeestje / Tienstippelig lieveheersbeestje
(donkere vorm)
Adalia bipunctata / Adalia decempunctata

3,5-5 mm. Met een of twee paar vlekken. Donkere vorm van twee zeer variabele soorten, die met deze zoekkaart niet van elkaar onderscheiden kunnen worden. Kleiner dan de donkere vormen van het Aziatisch lieveheersbeestje (>5 mm). Beide soorten zijn zeer algemeen. Op kruiden, loofbomen en, minder vaak, naaldbomen.

Aziatisch lieveheersbeestje
(donkere vorm)
Harmonia axyridis

5-9 mm. Met een of twee paar vlekken. Groter dan de donkere vormen van tweestippelig en tienstippelig lieveheersbeestje (<5 mm). Heeft net als het veel kleinere tienstippelig lieveheersbeestje een deuk (zie voorzijde zoekkaart). De deuk is soms slecht zichtbaar of zelfs geheel afwezig. Zeer algemeen. Ingevoerde exoot. In de winter vaak binnenshuis.

GROEP 4: ROOD MET ZWARTE STIPPEN, HALSSCHILD ZWART MET ALLEEN VOORHOEKEN WIT, ACHTERHOEKEN ZWART

Vijfstippelig lieveheersbeestje
Coccinella quinquepunctata

3,5-5 mm. Vrij klein. Met vijf stippen waarvan de achterste tegen de rand van het dekschild liggen. Rechts van boven zijn deze moeilijk te zien. Lijkt op zevenstippelig lieveheersbeestje, maar deze is groter (> 5,5 mm). De stippen zijn soms smal geel omrand. Vrij algemeen.

Elfstippelig lieveheersbeestje
Coccinella undecimpunctata

3,5-6 mm. Vrij klein. Heeft meestal elf stippen waarvan de middelste vier in een vierkant staan. Onderscheidt zich verder van vijf- en zevenstippelig lieveheersbeestje door meer langwerpige vorm. Algemeen.

Zevenstippelig lieveheersbeestje
Coccinella septempunctata

5-8 mm. Vrij groot. Meestal met zeven stippen, waarvan de achterste vier in een trapezium staan. Alleen het zeldzame bosmierlieveheersbeestje heeft een vergelijkbaar patroon maar deze komt alleen voor in natuurgebieden nabij nesten van rode bosmieren. Algemeen en talrijk.

GROEP 5: ROOD MET ZWARTE STIPPEN, HALSSCHILD WIT MET ZWARTE TEKENING

Aziatisch lieveheersbeestje
Harmonia axyridis

5-9 mm. Zeer variabel, wordt vaak verkeerd gedetermineerd. Samen met het tienstippelig lieveheersbeestje de enige soort met een deuk op de dekschilden (zie voorzijde zoekkaart). De deuk is soms slecht zichtbaar of geheel afwezig. Het tienstippelig lieveheersbeestje is echter kleiner dan 5mm. Dieren zonder deuk kunnen verward worden met het twee- en tienstippelig lieveheersbeestje, maar deze zijn kleiner, en met het hier niet afgebeelde harlekijnlieveheersbeestje. Zeer algemeen. Ingevoerde exoot. In de winter vaak binnenshuis.

Tweestippelig lieveheersbeestje
Adalia bipunctata

3,5-6 mm. Zeer variabel. Wordt vaak verkeerd gedetermineerd. De kleurvorm met rode dekschilden is echter makkelijk te herkennen aan de aanwezigheid van één stip op elk dekschild en de afwezigheid van een schildstip. Zeer algemeen. Op kruiden, loofbomen en, minder vaak, naaldbomen.

Tienstippelig lieveheersbeestje
Adalia decempunctata

3,5-5 mm. Zeer variabel. Wordt vaak verkeerd gedetermineerd. Te herkennen aan de combinatie van klein formaat (< 5 mm) en deuk op de dekschilden (verder alleen bij Aziatisch lieveheersbeestje). De deuk is soms afwezig of lastig zichtbaar. Er komen verschillende kleurvormen voor. De hier afgebeelde kleurvorm, rode dekschilden met een (variabel aantal) zwarte stippen en een wit halsschild met meestal vijf zwarte vlekken, is het algemeenst. Vrij algemeen. Vooral op loofbomen, minder op naaldbomen.

GROEP 6: KENMERKEN KOMEN NIET OVEREEN MET DIE VAN GROEP 1-5

Ruigtelieveheersbeestje
Hippodamia variegata

3-6 mm. Vrij klein en langwerpig. Makkelijk te herkennen aan de karakteristieke witte tekening op het zwarte halsschild: zijranden én voorrand wit met middenstreep tot halverwege. Aan weerszijde van middenstreep een witte vlek die soms verbonden is met voorrand. Achterste helft dekschild met drie grote stippen, voorste helft met schildstip plus één tot drie kleine stippen. Vrij algemeen in Zuid-Nederland, zeldzaam in het noorden. Vooral in kruiden op zand.

Tienstippelig lieveheersbeestje
Adalia decempunctata

3,5-6 mm. Zeer variabel. Wordt vaak verkeerd gedetermineerd. Te herkennen aan de combinatie van klein formaat (< 5 mm) en deuk op de dekschilden (verder alleen bij Aziatisch lieveheersbeestje). Deze vorm met zwarte dekschilden en tien lichte vlekken en een wit halsschild met vijf zwarte vlekken is goed herkenbaar. Vrij algemeen. Vooral op loofbomen, minder op naaldbomen.

Oogvlieveheersbeestje
Anatis ocellata

8-9,5 mm. Opvallend groot en breed gebouwd. Borststuk zwart met wit patroon, dekschilden rood met zeer variabele stippentekening. Hier is de meest algemene kleurvorm afgebeeld, die makkelijk te herkennen is aan de zwarte stippen met een lichte omranding. Het vijfstippelig lieveheersbeestje heeft soms smalle gele randen rond de vlekken, maar deze soort is veel kleiner. Vrij algemeen op de binnenlandse zandgronden, elders schaars. Bij voorkeur op den.